

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Datum

Betreft CML-onderzoek normoverschrijdingen imidacloprid in oppervlaktewater en bevindingen van het Ctgb tav het EASAC-rapport over neonicotinoïden

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik uw Kamer over het rapport van het Centrum voor Milieuwetenschappen van de Universiteit Leiden (CML) over meetgegevens van de neonicotinoïde imidacloprid in het oppervlaktewater (bijlage 1), het oordeel van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hierover, naast een juridische overweging van het Ctgb (bijlage 2 en 3), ~~en de maatregelen die op basis hiervan zijn genomen~~ en de maatregelen die het Ctgb voornemens is te nemen mochten de beperkingen bij het gebruik die reeds zijn opgelegd niet het beoogde effect hebben. Ook licht ik de verder stappen toe die ik voornemens ben te nemen aangaande imidacloprid in de glastuinbouw, voor het geval dat alle andere getroffen maatregelen voor imidacloprid - ter verdere bescherming van het aquatisch milieu - na het doorlopen van een volledig teeltseizoen (tot aan het voorjaar van 2016) onvoldoende uitwerking blijken te hebben op de waterkwaliteit.

~~Daarnaast~~ Verder informeer ik uw Kamer, mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, over de bevindingen van het Ctgb (bijlage 4) ten aanzien van het EASAC-rapport over effecten van neonicotinoïden op ecosystemen.

Tenslotte ga ik in op de EFSA-opinie van eind augustus 2015 ten aanzien van risico's van neonicotinoïden voor bijen.

~~Ten aanzien van de laatste twee onderwerpen meld ik u dat ~~de~~ zowel EFSA als het Ctgb bekend zijn met deze wetenschappelijke ontwikkelingen wetenschappelijke informatie over mogelijke nadelige effecten van het gebruik van de neonicotinoïden op niet-doelwitorganismen zoals bijen is steeds door mijn ministerie en mijn ambtsvoorgangers aangereikt aan de European Food Safety Authority (EFSA) en het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Ik heb het Ctgb gevraagd mij van advies te dienen over deze informatie en in dat advies met name aandacht te schenken aan de consequenties, indien nodig, van deze nieuwe gegevens voor de bestaande toelatingen om op zijn merites te laten beoordelen, binnen gelet op het Europese en binnen het nationale juridische kader. In eerdere, vergelijkbare kwesties heeft ~~de~~ Nederlandse inzet in samenspraak met andere lidstaten en~~

Directoraat-generaal Agro en Natuur
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk
DGAN-PAV / 15125402

Bijlage(n)
3

~~met de Europese Commissie, heeft zowel op Europees als nationaal niveau geleid tot het waar-zo nodig ingrijpen in de toelating van deze middelen, bijvoorbeeld door aanvullende risicobeperkende voorschriften of door het intrekken van de toelating.~~ Uw Kamer is daarover geïnformeerd (zie onder andere Kamerstukken II 2014/15, 27 858, nr. 276). In dit kader zijn ook de rapporten van het CML en het EASAC aan het Ctgb voorgelegd.

CML-rapport "Analyse van imidacloprid in het oppervlaktewater"

Het rapport van CML bevat de meest recente meetgegevens (tot en met het eerste kwartaal 2015) van imidacloprid in het oppervlaktewater in vijf regio's in Nederland met een relatief grote bijdrage aan de normoverschrijdingen van imidacloprid in het oppervlaktewater. De gegevens zijn getoetst aan drie milieunormen voor het oppervlaktewater voor imidacloprid.

Het CML concludeert:

- De resultaten van de percentages normoverschrijdende meetpunten op jaarbasis laten voor de meest strenge norm, het Toelatingscriterium (0,027 µg/L), een toename zien tot ca. 90% in 2014 ten opzichte van 2013 of 2010 (80%). Voor de JaarGemiddelde MilieuKwaliteitsNorm (JG-MKN, 0,067 µg/L) is het percentage in 2014 lager dan in 2013, maar gelijk aan 2010: ca. 47%. Voor de Maximaal Aanvaardbare Concentratie MilieuKwaliteitsNorm (MAC-MKN, 0,200 µg/L) is het percentage in 2014, ca. 47%, iets hoger dan in 2013 en 2010.
- Na standaardisatie van de resultaten geldt voor alle drie getoetste normen dat de gestandaardiseerde percentages overschrijdingen in 2014 niet-significant verschillend zijn van 2013 of 2010.
- Er zijn grote verschillen tussen regio's in niveau en het verloop in de tijd van de imidacloprid-concentraties. Zo hebben de kassenregio's de hoogste percentages en het verloop ervan vertoont geen of beperkte afname, in tegenstelling tot de overige regio's (bloembollen, boomteelt), waar de percentages veelal lager zijn en de afnames over de gehele periode veelal groter zijn.
- De gemiddelde concentraties voor de regio's gecombineerd in 2014 is 0,038 µg/L hetgeen een indicatie is voor een lichte daling in vergelijking met 2013 en 2010. Deze daling is onvoldoende om tot een verbetering te leiden in de percentages normoverschrijdende meetpunten. Uit de aanvullende analyse naar het verloop van de concentraties van imidacloprid voor beide kassenregio's door het jaar heen blijkt dat geen duidelijke verlaging optreedt van de gemiddelde maand- of jaarconcentraties imidacloprid na de invoering van zuiveringsmaatregel per 1 mei 2014.

Ctgb-bevindingen naar aanleiding van het CML-rapport

Het CML-rapport is ~~direct~~ voorgelegd aan het Ctgb met het verzoek dit mee te nemen in de herbeoordeling van de neonicotinoiden, waarover uw Kamer eerder is geïnformeerd (Kamerstuk 27858, nr. 304). De bevindingen van het Ctgb zijn met het RIVM afgestemd.

Het Ctgb concludeert het volgende:

- Op basis van de beschikbare data kan geen duidelijke afname van de concentraties imidacloprid in het oppervlaktewater worden geconstateerd.
- Hierbij speelt een beperkte naleving van de gestelde zuiveringseisen mogelijk een belangrijke rol.
- Inmiddels zijn de toepassingsvoorwaarden aangescherpt (gecontroleerde levering). Dit moet ertoe leiden dat de naleving verbetert.
- Wanneer dan blijkt dat de genomen maatregelen onvoldoende effect hebben op de concentratie imidacloprid in het oppervlaktewater, zal het College ofwel adviseren over beperking van het gebruik, ofwel zelf maatregelen treffen ten aanzien van de toelating als zodanig.

Kabinetsreactie

Het CML-rapport laat geen trendbreuk zien in de cijfers ten opzichte van eerdere jaren, voor zowel het toelatingscriterium als de waterkwaliteitsnormen. De concentratie imidacloprid in het oppervlaktewater is in de onderzochte gebieden te hoog om aan de normen te voldoen. Ik vind dit een ernstige situatie en zie hierin aanleiding tot het nemen van verdere maatregelen.

Het Ctgb heeft in januari 2014 ingegrepen in bestaande toelatingen zodanig dat besluiten genomen, waarbij middelen op basis van imidacloprid in de glastuinbouw slechts nog kunnen worden toegepast op bedrijven waarvan het afval- en drainagewater gezuiverd wordt voordat het wordt geloosd op het oppervlaktewater of het riool. Dit, als er ook een zuivering plaatsvindt, om emissies naar oppervlaktewater te voorkomen. Dit besluit is in mei 2014 geëffectueerd en via het etiket verplicht gemaakt van kracht geworden. Naar verwachting zou da armee n het aantal normoverschrijdingen van imidacloprid in glastuinbouwgebieden moeten dalen. De CML-cijfers laten dat echter niet zien.

Het Ctgb onderkent dat op basis van de huidige gegevens geen trendbreuk in concentraties imidacloprid kan worden aangetoond. Gezien de beperkingen van de onderzochte dataset die het Ctgb constateert, kan hieruit op dit moment echter onvoldoende worden afgeleid dat niet meer wordt voldaan aan de eisen voor het toelaten van een middel en er aanleiding is voor (verder) ingrijpen in de toelating door het Ctgb, zo laat het College mij weten.

Gegeven de bevindingen van het CML is, mede op initiatief van de toelatingshouders, het Ctgb direct verzocht om een tijdelijke maatregel te introduceren, namelijk 'gecontroleerde distributie' en deze te verplichten via het etiket. Hierdoor ontstaat in beginsel een sluitend systeem van levering en gebruik. Alle distributeurs van de middelen worden via de Stichting CDG (Certificatie

Distributie in Gewasbeschermingsmiddelen) verplicht hierop toe te zien. De maatregel gecontroleerde distributie is per 1 augustus 2015 van kracht geworden.

In zijn recente juridische overweging (bijlage 3) laat het Ctgb mij weten dat op basis van een nieuwe monitoringsrapportage in de periode ná maart 2015 kan worden beoordeeld wat het effect is geweest van de maatregelen. Afhankelijk van de uitkomst overweegt het Collega artikel 44 - als de gehalten imidacloprid in oppervlaktewater onvoldoende dalen - of artikel 71 - als de gehalten sterk zijn gestegen - van de EU Verordening 1107/2009 toe te passen. Het Ctgb geeft aan dat het monitoringstijdvak nauw luistert en dat daarbij de NVWA betrokken zal moeten worden, even als de naleving sproblematiek en dat daarom de NVWA bij de analyse betrokken zal moeten worden. Het Ctgb adviseert om een nalevingsrapportage te laten opstellen.

Gelet op het voorgaande Gezien de aanhoudende normoverschrijdingen van imidacloprid in het oppervlaktewater ga zal ik ik de volgende enkele vervolgstappen zetten. Ten eerste heb ik de NVWA gevraagd een nalevingsrapportage op te stellen, inclusief de bevindingen van de handhaving. Verder zal beraad ik mij over ik een vervolganalyse van oppervlaktewater monitoringsgegevens tot maart 2016 laten opstellen, van het gebruik van imidacloprid in de glastuinbouw. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan van beide stappen zal het Ctgb een herbeoordeling van de middelen in gang zetten. ik bezien of het gebruik van imidacloprid in de glastuinbouw moet worden verboden. Daartoe bereid ik alvast een AMvB voor.

Ook het Ctgb laat mij weten dat als vast staat dat de genomen maatregelen tot maart 2016 niet voldoende effect hebben op de concentratie imidacloprid in het oppervlaktewater, het College actie zal nemen en een procedure zal overwegen en starten. Het is cruciaal om zo snel mogelijk en met voldoende wetenschappelijke onderbouwing, duidelijk te krijgen of de genomen maatregelen (zuiveringsplicht, gecontroleerde distributie) voldoende effect hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater en of er voldoende nageleefd wordt. Dat bepaalt of verder ingrijpen in de toelating of het gebruik noodzakelijk en gerechtvaardigd is.

Ctgb bevindingen op het EASAC-rapport over neonicotinoïden

Zoals ik in mijn brief van 10 april jl. (Kamerstuk 27858, nr. 304) heb gemeld, heb ik het Ctgb verzocht op basis van het EASAC-rapport de toelatingen van neonicotinoïden in Nederland te herbeoordelen en mij zo spoedig mogelijk te informeren of dit onderzoek het Ctgb aanleiding geeft tot ingrijpen in de toelatingen.

Het Ctgb heeft het EASAC-rapport bestudeerd en geanalyseerd, daarvoor verwijst ik naar de uitvoerige bevindingen in bijlage 3. De conclusies van het Ctgb volgen de onderstaande lijn:

4-3

4-1

Opmerking [LDU1]: Als deze zin blijft staan, lijkt het mij verstandig aan te geven in hoeverre dit middel verschilt van de rechtsmiddelen die het Ctgb tot zijn beschikking heeft.

4-2

- De brede, integrale visie die het EASAC-rapport voorstaat waarvan diverse aspecten, zoals landbouw, biodiversiteit, IPM en risicobeoordeling onderdeel van uitmaken, wordt ondersteund.
- Op basis van de bevindingen van het EASAC-rapport is geen direct risico vast te stellen voor het gebruik van in Nederland toegelaten gewasbeschermingsmiddelen. Er is zodoende geen aanleiding om op dit moment in te grijpen in bestaande toelatingen.
- Het Ctgb stelt vast dat een versoepeling van de bestaande beperkende maatregelen en aanscherpingen in de toelatingen, zoals die in de EU en Nederland eerder al zijn genomen, nu eveneens niet aan de orde is.
- Ondanks dat niet alle onderwerpen van het EASAC-rapport specifiek onderdeel uitmaken van het huidige toetsingskader - dankzij genoemde zaken als de in 2013 ingestelde restricties op het gebruik van neonicotinoïden - is de risicobeoordeling van de bestaande toelatingen conform ditzelfde toetsingskader dermate robuust dat het risico als acceptabel kan worden beschouwd.

Afsluitend doet het Ctgb vier aanbevelingen die raken aan toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen en verband houden met de brede analyse in het EASAC-rapport:

- Bespoedigen van bestaande ontwikkelingen in EU richtsnoeren, zogenaamde *guidance documents* voor risicobeoordelingen.
- Toezien op verdere verbeteringen binnen het toetsingskader
- Agenderen van onderwerpen om het toetsingskader verder te verbeteren
- Inspannen om inzichten op te nemen in het brede kader van de landbouw

Kabinetsreactie

In mijn brief van 10 april jl. (Kamerstuk 27858 nr. 304) heb ik u ook gemeld, dat ik Commissaris Andriukaitis (SANTE) heb verzocht het EASAC-rapport te laten beoordelen door EFSA. De Europese Commissie (EC) heeft laten weten dat EFSA dit rapport in de lopende beoordelingstrajecten van de neonicotinoïden mee weegt.

Zoals ik in mijn brieven van 14 mei 2013 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 707), 17 april 2014 (Kamerstuk 27 858, nr. 264) en 27 oktober 2014 (Kamerstuk 27 858, nr. 276) heb aangegeven, volgt uit het Europese en nationale juridisch kader dat er – om in te grijpen in toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen – aanwijzingen moeten bestaan, die wetenschappelijk onderbouwd zijn, dat niet langer wordt voldaan aan de goedkeurings- of toelatingcriteria van respectievelijk werkzame stoffen of gewasbeschermingsmiddelen, waardoor er onaanvaardbare risico's ontstaan. Het Ctgb wijst in de bevindingen ten aanzien van het EASAC-rapport erop dat dit rapport geen nieuwe feiten of inzichten bevat van zodanige aard dat deze nopen tot ingrijpen. Het is goed te constateren dat de bestaande beperkingen en aanscherpingen van de toelatingen die eerder zijn genomen de bekende risico's vooralsnog afdoende hebben geadresseerd. Het EASAC-rapport maakt evenwel duidelijk dat deze eerder genomen maatregelen moeten worden

doorgezet. ~~Daarom blijven d~~Het Ctgb heeft mij laten weten dat de bestaande beperkingen en aanscherpingen van de Nederlandse toelatingen in de huidige vorm ~~mede daarom~~ allen ~~blijven gehandhaafd. bestaan.~~

Het Ctgb doet op basis van het EASAC-rapport verder een aantal aanbevelingen op het terrein van het toetsingskader. Het huidige toetsingskader bevat nog niet alle onderwerpen uit het EASAC-rapport, maar het is desondanks door toepassing van veiligheidsmarges voldoende robuust. Ik vind het van belang dat de (Europees geharmoniseerde) toetsingskaders zich op basis van wetenschappelijke informatie blijven ontwikkelen en zet me daar op nationaal en Europees niveau voor in. Concreet gaat het om het volgende:

- Om het 'richtsnoer bijen' snel, uitvoerbaar en robuust te verankeren in het toetsingskader heb ik – samen met de Europese Commissie (EC) - een workshop georganiseerd december 2013, waaruit in 2014 een Roadmap voor correcte invoering is voortgekomen die nog binnen de EC ter besluitvorming voorligt. Ik vind het van belang dat nu snelle besluitvorming hierover door de EC plaats vindt en zet me daarvoor in.
- Nederland levert een belangrijke bijdrage aan nieuwe toetsingsmethoden, bijvoorbeeld om chronische (subletale) effecten op wilde bijen te kunnen toetsen. Nederland levert gespecialiseerde kennis bijvoorbeeld over aanvullende potentiële blootstellingsroutes die in het toetsingskader moeten worden meegenomen. Zoals uw Kamer (Kamerstuk 27 858, nr. 362) eerder is bericht, werkt Nederland samen met EFSA aan beoordelingsmethoden van cumulatieve effecten van gewasbeschermingsmiddelen die moeten indalen in het EU beoordelingskader.

Ten aanzien van de vierde aanbeveling van het Ctgb verwijs ik naar mijn brieven van 30 oktober 2014 (Kamerstuk 27 858, nr. 276) en 2 december 2014 (Kamerstuk 27 858 nr. 279) waarin ik uw Kamer heb gemeld dat ik mij inzet voor het realiseren van de transitie naar een versnelling van de vergroening van gewasbescherming en naar een voedselproductie die minder afhankelijk is van gewasbeschermingsmiddelen. Daar hoort bevorderen en versnellen van geïntegreerde gewasbescherming bij, naast een duurzaam middelenpakket met lager risico. Dit wordt bereikt via uitbreiding ervan met biologische, natuurvriendelijke en andere alternatieve middelen met een lager risico en een betere landbouwpraktijk en tegelijkertijd via het terugdringen van risicovollere gewasbescherming. In Nederland heb ik een Green Deal Groene Gewasbeschermingsmiddelen met onder andere LTO en Nefyto gesloten. Deze Deal beoogt de toelating van 'groene' laag-risico gewasbeschermingsmiddelen in Nederland te bevorderen. In de EU zal ik binnenkort mijn actieplan om tot een versnelde verduurzaming te komen, met gelijkgestemde lidstaten bespreken en verder uitwerken. Ik zal uw Kamer van de voortgang op de hoogte houden.

EFSA-opinie risico's voor bijen door spuittoepassingen neonicotinoïden

Tenslotte meld ik u dat er op 26 augustus 2015 een EFSA-opinie is gepubliceerd aangaande het risico voor bijen bij spuittoepassingen van drie neonicotinoïden.

Daarin geeft de EFSA aan dat voor de drie neonicotinoïden (clothianidin, thiamethoxam en imidacloprid) na herbeoordeling is geconcludeerd:

1. Er is een hoog risico vastgesteld of kan niet worden uitgesloten op basis van beschikbare gegevens.
2. Eerder is ingegrepen in de toelatingen (2013), waarbij al een verbod voor spuittoepassingen is uitgevaardigd op voor bijen aantrekkelijke gewassen en voor granen, met uitzondering van kastoepassingen.

Deze EFSA-conclusies zijn in opdracht van de Europese Commissie (EC) opgesteld en - conform het geldende Europese proces - nu aan de lidstaten en toelatingshouders voorgelegd, met de oproep om (studie)gegevens, te leveren in september 2015 ("call for data"). Op dit moment wordt op EU-niveau gezien of de maatregelen die in 2013 Europees zijn genomen om de toepassing van neonicotinoïden te beperken en zo bijen beter te beschermen, voldoende zijn of dat aanvullende maatregelen nodig zijn. In de in 2013 genomen Europese maatregelen is er al rekening mee gehouden dat ook spuittoepassingen in het gewas in potentie gevaar voor bijen kunnen opleveren: spuittoepassingen van de onderzochte neonicotinoïden zijn sindsdien in Nederland al niet meer mogelijk in voor bijen aantrekkelijke gewassen. Desondanks is het EFSA-rapport voorgelegd aan het Ctgb, om te bezien of dit aanleiding geeft tot verder ingrijpen in toelatingen of tot het nemen van aanvullende maatregelen.

Overigens kan ik u melden dat het College in augustus 2015 besloten heeft dat, op basis van nieuw Deens en Nederlands onderzoek, ook de aardappel als "bij-aantrekkelijk gewas" wordt geclassificeerd. Dit is ook in de EU onder de aandacht gebracht. Op basis van deze classificatie is door het Ctgb besloten één voor bijen risicovolle toepassing op aardappel niet toe te laten. Tevens is van een andere toepassing, die onderwerp was van een bezwaarprocedure, de toelating ingetrokken. Tegen deze intrekking is door de toelatinghouder een Voorlopige Voorziening aangespannen bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) met de eis tot schorsing van deze intrekking. Het College van Beroep heeft in zijn uitspraak van 18 december jl. de eis van de toelatinghouder afgewezen. Het betekent ook dat in een bezwaarprocedure het College het voornemen heeft geuit dat meerdere toepassingen op aardappelen zullen worden ingetrokken en Andere -dat de- bestaande toepassingen van insecticiden op aardappelen, niet alleen op basis van neonicotinoïden, zullen latingen- op basis van artikel 44 van de Verordening eveneens door het Ctgb worden herbeoordeeld. Overigens kan ik u mededelen dat op dezelfde datum het CBB uitspraak heeft gedaan in een Voorlopige Voorziening aangespannen tegen het Ctgb door de Bijenstichting met de eis de toelating van een groot aantal middelen op basis van neonicotinoïden te schorsen. Het CBB heeft deze eis van de Bijenstichting ook afgewezen.

Samenhang met hoofdlijnenakkoord zuivering

In het voortgezet Algemeen Overleg Landbouw, inclusief mestbeleid van 14 oktober 2015 is door mijn ambtsvoorganger toegezegd in te gaan op de relatie van de genomen maatregelen voor imidacloprid met het generieke beleid ten aanzien van de waterzuivering in de glastuinbouw.

Het genoemde hoofdlijnenakkoord is tot stand gekomen met verschillende partijen en wordt nu met instemming van alle partijen uitgevoerd. U bent hierover apart geïnformeerd op 12 oktober door de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, mede namens mij. Er wordt aangegeven dat de zuiveringsverplichting (met minimaal 95%) voor de glastuinbouwsector ten opzichte van de eerdere planning wordt verschoven naar 1 januari 2018. Het hoofdlijnenakkoord is erop gericht om hieraan gezamenlijk invulling te geven en introduceert geen andere maatregelen dan de uitgestelde zuiveringsplicht.

Voor de specifieke werkzame stof imidacloprid is afgesproken dat deze buiten het hoofdlijnenakkoord valt. Door de betrokken partijen is tijdens het bestuurlijk overleg nadrukkelijk gesteld dat de bestaande zuiveringsplicht voor imidacloprid niet ter discussie staat. Het Ctgb heeft al in januari 2014 een besluit genomen tot verplichten van zuivering, omdat middelen op basis van deze stof anders niet toelaatbaar zijn. Dit besluit is ingegaan per mei 2014. Het Ctgb zal op dit besluit niet terugkomen. Het verplichten tot zuivering in het wettelijke gebruiksvorschrift van imidacloprid heeft uiteraard eveneens tot doel om de normoverschrijdingen in het oppervlaktewater terug te dringen.

Behalve voor imidacloprid worden op dit moment geen nieuwe maatregelen voorzien rondom neonicotinoïden in de glastuinbouw, zoals moge blijken uit hetgeen hiervoor in deze brief is beschreven. Er is dus geen sprake van een stapeling van maatregelen voor de glastuinbouw ten opzichte van het hoofdlijnenakkoord.

Martijn van Dam
Staatssecretaris van Economische Zaken

3-1 29 dec. 2015 19:09, Johan de Leeuw
....echter (nog) niet zien.

4-1 29 dec. 2015 19:09, Johan de Leeuw
@Luuk: tot of tot en met maart 2016. Ik weet niet meer precies waar de deskundigen op uit kwamen. We zouden hen volgen.

Verder iets opnemen als: het CTGB heeft mij laten weten dat zij, indien de monitoringsgegevens tijdig beschikbaar zijn, voor de zomer tot een oordeel zal kunnen komen.

4-2 29 dec. 2015 19:09, Johan de Leeuw
En bovendien: wat wil de Stas regelen? Het gebruik?

4-3 29 dec. 2015 19:09, Johan de Leeuw
@Luuk: ik zou nog iets precieser aansluiten bij de door ons gebruikte formuleringen in ons advies (de drieslag). Ik zou bovendien het woord "sterk" niet gebruiken.

7-1 29 dec. 2015 19:09, Johan de Leeuw
Volgens mij vraag je een VV aan. (komt 2 keer voor).